

УДК 347.97/99:342.9

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12\(22\)-94-103](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-12(22)-94-103)

Войтенко Богдан Михайлович аспірант кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін, ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», м. Київ, <https://orcid.org/0009-0008-6769-9895>

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ СУДОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз європейських стандартів судового адміністрування та особливостей їх імплементації в Україні. Судове адміністрування розглядається як сукупність організаційних, управлінських, кадрових, фінансових та інформаційних заходів, що забезпечують належне функціонування судової влади за умови збереження її інституційної та функціональної незалежності. Наголошено, що, незважаючи на допоміжний характер судового адміністрування, воно відіграє ключову роль у реалізації права на справедливий суд, гарантованого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Визначено основні складові європейських стандартів судового адміністрування, серед яких принцип незалежності судової влади, ефективність і якість правосуддя, прозорість та підзвітність судової адміністрації, професійність кадрового забезпечення та цифровізація управлінських процесів. Проаналізовано нормативно-правові засади імплементації зазначених стандартів в Україні, зокрема положення Конституції України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів», підзаконні акти органів суддівського врядування та стратегічні документи судової реформи.

Окрему увагу приділено ролі Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом як стратегічного чинника модернізації національної системи судового адміністрування. Обґрунтовано, що адаптація національного законодавства до стандартів ЄС має системоутворювальний характер і передбачає не лише формальну гармонізацію норм, а й інституційне переосмислення ролі судової адміністрації в системі публічного управління. Виявлено основні проблеми реалізації європейських стандартів та запропоновано напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення судового адміністрування в Україні.

Ключові слова: судове адміністрування, судова влада, європейські стандарти, незалежність суддів, судове врядування, Угода про асоціацію Україна – ЄС, електронне правосуддя, адміністративно-правове забезпечення.

Voitenko Bohdan Mykhailovych postgraduate of the Department of Industry Law and General Legal Disciplines, Open International University of Human Development “Ukraine”, Kyiv, <https://orcid.org/0009-0008-6769-9895>

EUROPEAN STANDARDS OF COURT ADMINISTRATION AND THEIR IMPLEMENTATION IN UKRAINE

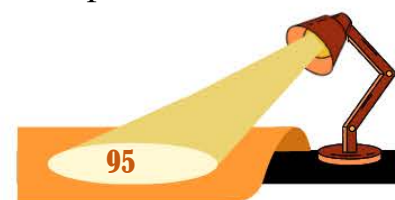
Abstract. The article provides a comprehensive analysis of European standards of judicial administration and the peculiarities of their implementation in Ukraine. Judicial administration is examined as a complex system of organizational, managerial, personnel, financial and informational measures aimed at ensuring the proper functioning of the judiciary while preserving its institutional and functional independence. Although judicial administration has an auxiliary character in relation to the administration of justice, it plays a crucial role in guaranteeing the right to a fair trial as enshrined in Article 6 of the European Convention on Human Rights.

The study identifies the key components of European standards of judicial administration, including the principle of judicial independence, efficiency and quality of justice, transparency and accountability of judicial administration, professionalism and stability of human resources, as well as the digitalization of administrative processes. These standards are formed on the basis of the legal acts of the Council of Europe, the case law of the European Court of Human Rights, and the recommendations of advisory bodies, in particular the Consultative Council of European Judges (CCJE) and the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ).

Special attention is paid to the role of the Association Agreement between Ukraine and the European Union as a strategic factor in the modernization of the national model of judicial administration. It is substantiated that the adaptation of national legislation to EU standards has a systemic and multidimensional character and is not limited to formal legal harmonization, but requires institutional and functional rethinking of the role of judicial administration within the system of public governance. The article also reveals the main challenges of implementing European standards of judicial administration in Ukraine, including insufficient financial autonomy of the judiciary, staffing shortages, fragmented digital solutions and limited institutional capacity under martial law. Based on this, the directions for improving the administrative and legal framework of judicial administration in Ukraine are proposed.

Keywords: judicial administration, judiciary, European standards, judicial independence, judicial governance, Association Agreement between Ukraine and the EU, e-justice, administrative and legal framework.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток судової влади в Україні потребує не лише удосконалення процесуальної діяльності судів, а й ефективного

організаційного та адміністративного забезпечення їх функціонування. Судове адміністрування виступає ключовим інструментом забезпечення незалежності суддів, прозорості, підзвітності та ефективності правосуддя. Водночас практика його реалізації в Україні демонструє низку системних проблем: недостатню фінансову автономію судів, кадровий дефіцит серед суддів та адміністративного персоналу, фрагментарність цифрових рішень, обмежену інституційну спроможність органів суддівського врядування, що особливо загострено в умовах воєнного стану.

Актуальність проблеми обумовлена також необхідністю наближення національної системи судового адміністрування до європейських стандартів, які формують модель організаційного забезпечення судової влади на засадах ефективності, незалежності та належного врядування. Особливу роль у цьому процесі відіграє Угода про асоціацію між Україною та ЄС, яка встановлює комплексні зобов'язання щодо реформування судової влади, гармонізації законодавства та імплементації принципів верховенства права.

Таким чином, проблема полягає у необхідності визначення ефективних адміністративно-правових механізмів адаптації європейських стандартів судового адміністрування до українських реалій, забезпечення їхньої практичної реалізації та подолання наявних організаційних і управлінських викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключовими працями у досліджуваній проблематиці є праці зарубіжних науковців Ковака та Хуса, у яких вони визначають судове адміністрування як комплекс організаційних, управлінських, кадрових, фінансових і інформаційних заходів, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування судової влади. У своїх роботах вони також підкреслюють, що судове адміністрування має допоміжний характер і не втручається у процес здійснення правосуддя, водночас воно є критичною передумовою реалізації права на справедливий суд (про це йдеться також у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, 1950 р.).

Документи ССЄ, зокрема *Opinion No. 10*, 2007 року, та Рекомендація Комітету міністрів *CM/Rec 12*, 2010 року, визначають ключові принципи: незалежність суддів, ефективність судової системи, прозорість і підзвітність судових органів. *SEREF 2022* року надає практичні критерії оцінки ефективності та якості правосуддя в європейських країнах.

Звіти Європейської комісії (*European Commission*, 2021 року) і посібники Ради Європи (2020 року) висвітлюють розвиток електронного правосуддя, автоматизацію розподілу справ, цифровий документообіг та статистичний облік судових процесів.

Що стосується вітчизняного законодавства, то Конституція України 1996 року і Закон України «Про судоустрій і статус суддів» 2016 року закріплюють принципи незалежності суддів, організаційної самостійності судової влади, систему органів суддівського врядування та повноваження ДСА. Підзаконні акти

Вищої ради правосуддя та ДСА України деталізують процедури організації судів, кадрового забезпечення, контролю за ресурсами та впровадження цифрових рішень. Національні стратегічні документи (Національна стратегія реформування судової системи, 2021 року) визначають вектор модернізації судового адміністрування, підвищення ефективності та прозорості процесів.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р. та звіти щодо її виконання 2016-2022 рр. визначають обов'язок України гармонізувати законодавство з *acquis* ЄС у сфері судової влади, забезпечити незалежність суддів, ефективне функціонування судових інституцій та прозорість адміністративних процедур. Важливим аспектом є інтеграція європейських принципів організаційного забезпечення, кадрового менеджменту та електронного правосуддя.

Європейська практика підкреслює незалежність суддів, ефективність управління судовими ресурсами та прозорість адміністративних процесів.

Вітчизняне законодавство закладає нормативну основу для імплементації європейських стандартів, проте її ефективність обмежена кадровими дефіцитами, недостатньою фінансовою автономією та фрагментарністю цифрових рішень.

Синтез національних та європейських стандартів дозволяє визначити стратегічні напрями реформування судового адміністрування: удосконалення нормативної бази, розвиток електронного правосуддя, підвищення кваліфікації судових адміністраторів та оцінювання ефективності адміністративних процесів.

Мета статті полягає у комплексному дослідженні європейських стандартів судового адміністрування та особливостей їх імплементації в Україні, а також у визначенні адміністративно-правових засад і напрямів удосконалення національної моделі судового адміністрування з урахуванням зобов'язань України в межах Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, практики ЄСПЛ та рекомендацій органів Ради Європи.

Виклад основного матеріалу. У європейській правовій доктрині судове адміністрування розглядається як сукупність організаційних, управлінських, кадрових, фінансових та інформаційних заходів, спрямованих на забезпечення належного функціонування судової влади за умови збереження її інституційної та функціональної незалежності. На відміну від судочинства як процесу здійснення правосуддя, судове адміністрування має допоміжний характер, однак відіграє ключову роль у реалізації права на справедливий суд, гарантованого статтею 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Європейський підхід ґрунтується на чіткому розмежуванні повноважень між органами суддівського самоврядування, адміністративними структурами та органами виконавчої влади з метою недопущення адміністративного впливу на суддівську незалежність.

До важливих складових європейських стандартів судового адміністрування належать:

— принцип незалежності судової влади, зокрема в аспекті організаційного та фінансового забезпечення (рекомендації Комітету міністрів Ради Європи CM/Rec(2010)12);

— ефективність та якість правосуддя, що передбачає раціональне управління судовими ресурсами, оптимізацію навантаження суддів і впровадження стандартів менеджменту якості (документи Європейської комісії з питань ефективності правосуддя — СЕРЕJ);

— прозорість і підзвітність судової адміністрації, яка забезпечується через відкритість бюджетних процедур, статистичну звітність та доступ громадськості до інформації;

— професійність і стабільність кадрового забезпечення, включно з адміністративним персоналом судів;

— цифровізація судового адміністрування, що охоплює електронний документообіг, автоматизований розподіл справ і розвиток електронного правосуддя.

Вони формуються на основі актів Ради Європи, практики ЄСПЛ та рекомендацій консультативних органів, зокрема Консультативної ради європейських суддів (CCJE) [6].

Імплементация європейських стандартів судового адміністрування в Україні здійснюється через систему національного законодавства та підзаконних актів, що регулюють організаційне, кадрове, фінансове та інформаційне забезпечення судової влади. Основні нормативно-правові джерела включають: Конституцію України, Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Підзаконні нормативні акти Вищої ради правосуддя, ДСА України та органів суддівського самоврядування, Стратегічні документи судової реформи. Розглянемо ці джерела детальніше:

1. Конституція України закріплює ключові принципи судової влади, що формують основу для впровадження європейських стандартів. Зокрема, статті 55-126 визначають незалежність суддів, самостійність судової влади та гарантують організаційне забезпечення діяльності судів. Принципи, закріплені в Основному Законі, слугують базою для формування системи адміністративних та організаційних процедур, що гарантують неупереджене здійснення правосуддя [9].

2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» визначає структуру органів суддівського врядування, зокрема Вищої ради правосуддя, Державної судової адміністрації України та інших органів, що забезпечують діяльність судів. Він регламентує повноваження органів судового врядування, механізми кадрового забезпечення судів, організацію роботи адміністративного персоналу та фінансове забезпечення, що дозволяє поєднати ефективність управління з гарантіями незалежності суддів. Цей Закон також закладає підстави для впровадження стандартів прозорості, підзвітності та цифровізації судового адміністрування [10].

3. Підзаконні нормативні акти Вищої ради правосуддя, ДСА України та органів суддівського самоврядування. Підзаконні акти реалізують положення Конституції та законів, деталізуючи процедури організації судового процесу, розподілу справ, внутрішнього управління апаратами судів, контролю за використанням ресурсів та статистичного обліку. Наприклад, положення про апарати судів, інструкції щодо електронного документообігу та регламенти роботи кадрових структур забезпечують практичну реалізацію європейських стандартів адміністративної ефективності та професійного менеджменту [11].

4. Стратегічні документи судової реформи. Розробка та впровадження стратегічних документів, таких як Національна стратегія реформування судової системи, плани дій щодо імплементації стандартів Ради Європи та ЄС, а також програми розвитку електронного правосуддя, спрямовані на підвищення ефективності, прозорості та доступності судового адміністрування. У цих документах визначено орієнтири модернізації організаційної структури судів, кадрового забезпечення, управління ресурсами та цифровізації процесів, формуючи цілісну систему реформ [2,13].

Поєднання конституційних принципів, законодавчих норм, підзаконних актів та стратегічних реформ забезпечує комплексну нормативно-правову основу для імплементації європейських стандартів судового адміністрування в Україні. Водночас їх ефективна реалізація потребує постійного вдосконалення адміністративних процедур, кадрового потенціалу та цифрових інструментів управління, що є важливою передумовою для досягнення стандартів прозорості, підзвітності та незалежності судової влади [12].

Важливу роль у формуванні сучасної моделі судового адміністрування в Україні відіграє адаптація національного законодавства до стандартів Європейського Союзу в межах виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Зазначена Угода закріплює комплексні зобов'язання України щодо наближення правової системи до *acquis* ЄС, зокрема у сфері утвердження верховенства права, забезпечення незалежності судової влади та підвищення ефективності функціонування судових інституцій [15].

У контексті судового адміністрування положення Угоди про асоціацію мають опосередкований, але системоутворювальний характер, оскільки вони визначають загальні інституційні та управлінські орієнтири реформування судової влади. Зокрема, йдеться про впровадження європейських підходів до організаційного забезпечення діяльності судів, прозорого бюджетного процесу, належного кадрового менеджменту та ефективного використання адміністративних ресурсів [1].

Адаптація національного законодавства у цій сфері здійснюється шляхом гармонізації норм Конституції України, законів та підзаконних актів із принципами і стандартами ЄС, що передбачають інституційну відокремленість судової влади від виконавчої, мінімізацію адміністративного впливу на суддів та

запровадження сучасних управлінських моделей у судовій системі. Особливе значення має узгодження повноважень органів суддівського врядування та судової адміністрації з європейською практикою, за якою організаційне забезпечення судів не повинно підміняти або обмежувати суддівську незалежність [3].

Важливим напрямом імплементації стандартів ЄС є реформування судового адміністрування з урахуванням принципів ефективності, підзвітності та прозорості, що відповідає підходам, закріпленим у документах інституцій Європейського Союзу та Ради Європи. Зокрема, у розвитку електронного правосуддя, автоматизації управлінських процесів, удосконаленні системи статистичного обліку та планування навантаження судів, що є типовими елементами європейської моделі судового менеджменту [4-6].

Водночас адаптація законодавства до стандартів ЄС у сфері судового адміністрування не зводиться до формального запозичення нормативних положень, а передбачає інституційне та функціональне переосмислення ролі судової адміністрації в системі публічного управління. З огляду на це, ключовим завданням є забезпечення балансу між адміністративною ефективністю та гарантіями незалежності суддів, що є базовим критерієм відповідності європейським стандартам.

Таким чином, виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом виступає стратегічним чинником модернізації національної системи судового адміністрування, визначаючи вектор її розвитку відповідно до європейських принципів належного врядування, верховенства права та доступу до правосуддя [4,5].

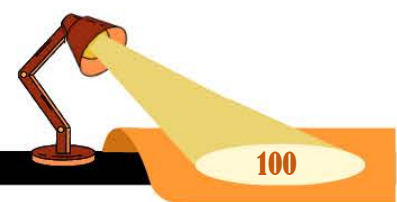
Попри формальну імплементацію багатьох європейських стандартів, практика судового адміністрування в Україні характеризується низкою системних проблем, зокрема:

- недостатнім рівнем фінансової автономії судової влади;
- кадровим дефіцитом як серед суддів, так і серед адміністративного персоналу судів;
- фрагментарністю цифрових рішень та нестабільністю функціонування електронних судових систем;
- обмеженою інституційною спроможністю органів судового врядування в умовах воєнного стану [7,8].

Визначені чинники негативно впливають на ефективність реалізації європейських стандартів та потребують комплексного адміністративно-правового реагування.

Нами було визначено напрями вдосконалення імплементації європейських стандартів судового адміністрування. З метою поглиблення імплементації європейських стандартів доцільно:

- посилити адміністративно-правові гарантії фінансової та організаційної незалежності судової влади;

- удосконалити нормативне регулювання судового адміністрування з урахуванням рекомендацій СЕРЕJ і ССJЕ;
- забезпечити системний розвиток електронного правосуддя як елементу судового адміністрування;
- підвищити рівень професійної підготовки керівників апаратів судів та судових адміністраторів;
- розвивати механізми оцінювання якості судового адміністрування на основі європейських індикаторів [5,14,15].

Висновки. результати проведеного дослідження встановлено, що європейські стандарти судового адміністрування формують комплексну модель організаційного забезпечення судової влади, спрямовану на поєднання ефективності управління з безумовним дотриманням принципу суддівської незалежності. Судове адміністрування в європейській правовій доктрині розглядається як необхідна інституційна передумова реалізації права на справедливий суд, а не як сфера втручання у здійснення правосуддя.

Обґрунтовано, що імплементація європейських стандартів судового адміністрування в Україні має нормативно закріплений, але водночас складний і багаторівневий характер, що зумовлено як трансформаційними процесами у правовій системі, так і об'єктивними викликами, пов'язаними з воєнним станом. Визначено, що ключову роль у цьому процесі відіграє виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, яка задає стратегічний вектор реформування судової влади відповідно до принципів верховенства права, належного врядування та інституційної спроможності судових органів.

Виявлено низку системних проблем судового адміністрування в Україні, зокрема недостатню фінансову автономію судової влади, кадровий дефіцит, фрагментарність цифрових рішень та обмежені управлінські можливості органів судового врядування. Зроблено висновок, що подальше наближення національної моделі судового адміністрування до європейських стандартів потребує комплексного адміністративно-правового підходу, спрямованого на забезпечення балансу між управлінською ефективністю та гарантіями незалежності суддів.

Література:

1. Kovacs, O. Judicial administration in Europe: Principles and Practice. Strasbourg: Council of Europe, 2019. 120 p.
2. Husa, J. Court management and governance: Comparative analysis. European Journal of Law, 2018. № 3. P. 45-67.
3. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Strasbourg: Council of Europe, 1950. Retrieved from: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ukr.
4. Consultative Council of European Judges (CCJE) (2007). Opinion No. 10 on Standards concerning the independence of the judiciary. Strasbourg: Council of Europe. Committee of Ministers of the Council of Europe. Recommendation CM/Rec(2010)12 on Judges: independence, efficiency and responsibilities. Strasbourg, 2010.

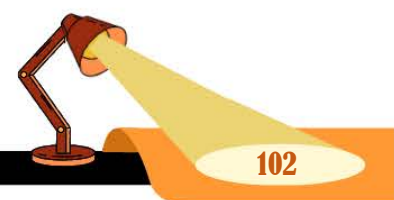

5. CEPEJ. European Judicial Systems: Efficiency and Quality of Justice. Strasbourg: CEPEJ, 2022.
6. Council of Europe. Handbook on Judicial Administration. Strasbourg, 2020.
7. European Commission. Digital Transformation in Justice. Brussels, 2021.
8. Consultative Council of European Judges (CCJE). Reports and Opinions, 2000-2022.
9. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
10. Про судоустрій і статус суддів Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
11. Вища рада правосуддя. Положення та рішення. URL: <https://www.vru.gov.ua>.
12. Державна судова адміністрація України. Нормативні акти. URL: <https://dsa.court.gov.ua>.
13. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки : Указ Президента України від 11.06.2021 № 231/2021. Офіційне інтернет-представництво правової інформації. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/231/2021>.
14. Association Agreement between Ukraine and the European Union. – Official Journal of the EU, 2014. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22014A0529\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22014A0529(01))
15. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами та Україною : міжнародна угода. Офіційний журнал Європейського Союзу, 2014. Розділи I–VII, додатки. Набрала чинності 01.09.2017. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22014A0529\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22014A0529(01)).

References:

1. Kovacs, O. (2019). Judicial administration in Europe: Principles and Practice. Strasbourg: Council of Europe, 120 p. [in English].
2. Husa, J. (2018). Court management and governance: Comparative analysis. European Journal of Law, № 3, pp. 45–67. [in English].
3. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (1950). Council of Europe. Retrieved from: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ukr [in Ukrainian].
4. Consultative Council of European Judges (CCJE) (2007). Opinion No. 10 on Standards concerning the independence of the judiciary. Strasbourg: Council of Europe. [in English].
5. Committee of Ministers of the Council of Europe (2010). Recommendation CM/Rec(2010)12 on Judges: independence, efficiency and responsibilities. Strasbourg: Council of Europe. [in English].
6. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) (2022). European Judicial Systems: Efficiency and Quality of Justice. Strasbourg: CEPEJ. [in English].
7. Council of Europe (2020). Handbook on Judicial Administration. Strasbourg. [in English].
8. European Commission (2021). Digital Transformation in Justice. Brussels. [in English].
9. Consultative Council of European Judges (CCJE) (2000–2022). Reports and Opinions. Strasbourg. [in English].
10. Constitution of Ukraine (1996). Law of Ukraine of June 28, 1996 No. 254k/96-VR. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, No. 30, Art. 141. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
11. Law of Ukraine “On the Judiciary and Status of Judges” (2016). Law of Ukraine of June 2, 2016 No. 1402-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> [in Ukrainian].
12. High Council of Justice (n.d.). Regulations and Decisions. Retrieved from: <https://www.vru.gov.ua>. [in English].

13. Strategy for the Development of the Judiciary and Constitutional Justice for 2021–2023 (Decree of the President of Ukraine No. 231/2021, June 11, 2021). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/231/2021> [in English].

14. Association Agreement between Ukraine and the European Union. – Official Journal of the EU, 2014. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22014A0529\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22014A0529(01)) [in English].

15. Association Agreement between the European Union and Ukraine (2014). *Official Journal of the European Union*. Nabuva 1 September 2017. Retrieved from [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22014A0529\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:22014A0529(01)) [in English].

